

Journalist-schrijver Hans van Wetering is gefascineerd door het fenomeen tijd en de wereld van overmorgen. Een column over toekomstvisioenen, technologische (bokken)sprongen en dappere pogingen de tijd zelf te verslaan.

Echt niet echt

Dit is wat er gaat gebeuren: op een druilerige middag, zo'n dag dat de dingen even niet lekker lopen – het mannetje dat uw serre verbouwt begint over onvoorziene kosten, een vaste klant kiest voor een concurrent, uw rug speelt weer op en u heeft geen oog dicht gedaan – krijgt u een mailtje van een goede vriend die u lang niet heeft gezien. “Alles goed daar, Robert?” Het is niet veel, maar Valentijn was altijd al een man van weinig woorden. Een video is bijgevoegd. Ha, denkt u, ik ben wel toe aan iets leuks. U klikt erop. Het gaat niet zo goed, spreekt Valentijn u toe, dochter Suzanne heeft een zeldzame ziekte en moet in het buitenland een prijzige behandeling ondergaan: of u alsjeblieft 5.000 euro wilt lenen, over te maken naar een rekeningnummer op naam van ‘Help Suzanne’. U doet wat hij vraagt: wat stelt die 5000 euro immers voor als het om een mensenleven gaat, om de dochter van uw vriend

nota bene! Twee dagen later belt u om iets af te spreken. “Suzanne ziek?” reageert Valentijn verbaasd, “wat bedoel je?” Valentijn was Valentijn niet. Het filmpje dat u zag, was een zogeheten *deepfake*. ‘Deepfake’, een samentrekking van *deep learning* en *fake*, wordt gebruikt om video's aan te duiden die met behulp van kunstmatige intelligentie zijn gegenereerd. Door bestaande afbeeldingen en video te combineren en door toepassing van synthetische audio (softwarematige stemnabootsing) kun je mensen iets laten zeggen en doen wat ze in werkelijkheid nooit hebben gezegd of gedaan. Nepvideo's dus. Barack Obama die Donald Trump een *complete and utter dipshit* noemt, Mark Zuckerberg die pocht dat Facebook zijn gebruikers ‘bezit’ – op internet circuleren mooie voorbeelden van wat de technologie vermag. Technologie die sinds twee jaar plotse-

ling onder ieders handbereik is gekomen. Er zijn gratis apps en onlinediensten waar je deepfakes kunt bestellen. Stuur wat foto's op en voor een paar euro krijg je een video retour en kan het trollen beginnen, of erger.

De lijst met duistere toepassingen is lang. Misdaad loont niet, behalve natuurlijk als je een ander met behulp van een deepfake-video voor die misdaad kunt laten opdraaien, of, zoals bij vriend Valentijn, probleemloos een poot kunt uitdraaien. Afpersing wordt kinderspel als je met een druk op de knop iemand in het bed van een niet bestaande minnaar kunt ‘betrappen’. Wraak, nog zoiets: het hoofd van je ex- op het lichaam van een pornoactrice, *revenge porn*, het is er al.

De politieke implicaties baren nog de meeste zorgen. Wat te denken van verkiezingen gemanipuleerd door politieke tegenstanders abjecte dingen te laten zeggen of, hemel beware, Kim Jong-un die *The Donald* voor relnicht uitmaakt en al tierend de rode knop indrukt?

Internetreuzen Facebook en Google zien de bui al hangen en werken met topuniversiteiten samen om algoritmes te ontwikkelen die de deepfakes kunnen herkennen.

Maar het zal vergeefs zijn, zeggen specialisten. Het moment komt dat zelfs daartoe getrainde algoritmes geen onderscheid meer kunnen maken tussen echt en fake.

Een *infoscalyps* is in aantocht, klinkt het, mensen zullen alle vertrouwen in media en nieuwsberichten verliezen, met *reality-apathie* als gevolg.

En dan is er nog iets: het bestaan alleen al van het fenomeen deepfakes zal als argument worden gebruikt om de echtheid van een beeld- of geluidsopname in twijfel te trekken. Het is het probleem van het zogeheten *liar's dividend*: de schurk wiens wandaden op film of geluid zijn vastgelegd kan nu simpelweg volhouden dat het nep is. *Grab them by the pussy?* Nee hoor, dat was ik niet, dat was een deepfake. De toekomst is aan de leugenaars, daar komt het op neer, en om elke hoek wacht een Valentijn. **END**